

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 14 stycznia 2015 roku

Pozwem z dnia 12 listopada 2013 r. (data prezentaty) L. K. wniosła o ustalenie przez Sąd, nieważności umowy z dnia 5 września 2013 r. o świadczenie usług w ramach pakietu (...) zdrowotnej zawartej z (...) Sp. z o. o. z siedzibą w W. oraz stwierdzenie nieważności umowy o kredyt na zakup towarów i usług nr (...) z dnia 5 września 2013 r. zawartej z (...) Bank S.A. z siedzibą we W..

W uzasadnieniu pozwu wskazała, że w dniu 5 września 2013 r. uczestniczyła w prezentacji urządzeń i zabiegów medycznych na kręgosłup i kolana firmy (...) Sp. z o. o. Podczas prezentacji poinformowano ją, iż za kwotę 123 zł będzie mogła korzystać z opieki lekarskiej i rehabilitacji przez cały rok. Powódka podniosła, że jest osobą bardzo schorowaną dlatego wydała jej się to bardzo atrakcyjna propozycja. W dniu 15 października 2013 r. powódka odebrała pismo od (...) Bank S.A. informujące, że do zapłaty pozostało jej 48 rat po 123 zł. Wobec powyższego powódka pismem z dnia 18 października 2013 r. odstąpiła od umowy. Powódka wskazała, że została wprowadzona w błąd co treści dokumentów. Pozwani wykorzystali jej podeszły wiek i stan zdrowia, w celu nakłonienia ją do podpisania umowy i wobec tego umowa jest nieważna, ponieważ ona działała pod wpływem błędu (k. 2 i verte).

W toku postępowania pełnomocnik powódki podtrzymał dotychczasowe stanowisko i wniósł o zasądzenie od pozwanych na rzecz powódki kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Wskazał, że powódka jest osobą w podeszłym wieku, schorowaną, która od 27 lutego 2014 r. przebywa pod stałą opieką Przychodni (...). Podniósł, że powódka podpisując umowy w dniu 5 września 2013 r. z pozwanymi została wprowadzona w błąd i złożyła wadliwe oświadczenie woli, bowiem gdyby wiedziała i była w pełni i rzetelnie poinformowana o tym jakie koszty związane są z zawarciem tych umów, nigdy by ich nie podpisała i nie zgodziłaby się na zaproponowane warunki (pismo procesowe pełnomocnika powódki k. 51-52).

Pozwany (...) Bank S.A. z siedzibą we W. w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powódki kosztów procesu według norm przepisanych. Pozwany wskazał, że dopuszcza możliwość ugodowego rozwiązania sporu z powódką. W uzasadnieniu wskazał, że powódka w momencie zawierania umowy o kredyt była w pełni świadoma decyzji zawarcia umowy o kredyt i jej skutków. Ponadto podniósł, że powódka do chwili obecnej nie złożyła pozwanemu oświadczenia woli o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego, w jej ocenie, pod wpływem błędu oraz nie odstąpiła od umowy kredytu w określonym terminie (odpowiedź na pozew pozwanego ad. 2 k. 57-59).

Pozwany (...) Sp. z o. o. z siedzibą w W. w toku postępowania oświadczył, że wyraża zgodę na odstąpienie przez (...) Bank S.A. z siedzibą we W. od umowy o kredyt konsumencki na zakup towarów zawartej w dniu 5 września 2013 r. z powódką i zrzeka się wszelkich roszczeń z tym związanych (oświadczenie pozwanego k. 113).

W toku postępowania strony prowadziły rozmowy w celu zawarcia ugody pozasądowej. Jednakże ostatecznie nie doszło do zawarcia ugody pomiędzy stronami postępowania (pismo pełnomocnika powódki z dnia 06.10.2014 r. k. 183).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 5 września 2013 r. w W. pomiędzy (...) Sp. z o. o. z siedzibą w W., a L. K. została zawarta umowa o świadczenie usług w ramach Pakietu (...). Na mocy tej umowy E. zobowiązał się do świadczenia na rzecz L. K. opieki zdrowotnej w ramach tzw. Pakietu (...), w wymiarze i na zasadach określonych w załączniku nr 1 do umowy. Korzystanie przez pacjenta ze świadczeń zdrowotnych objętych Pakietem (...) miało odbywać się po uiszczeniu przez pacjenta wynagrodzenia w 48 ratach płatnych po 123 zł. Umowa została zawarta na okres 48 miesięcy. Stosownie do § 6 umowy pacjent miał prawo odstąpić od umowy w terminie 10 dni od dnia jej zawarcia poprzez złożenie odpowiedniego

oświadczenia w formie pisemnej. W ten sam dzień pomiędzy (...) Bank S.A. z siedzibą we W., a L. K. została zawarta umowa o kredyt na zakup towarów i usług nr (...). Stosownie do postanowień tej umowy Bank udzielił L. K. kredytu w wysokości 4.500 zł, na zakup pakietu medycznego. W ramach udzielonego kredytu L. K. była obowiązana spłacać go w 48 ratach do 5 dnia każdego miesiąca, począwszy od października 2013 r. Wysokość 47 rat została ustalona na kwotę po 123,58 zł, a wysokość ostatniej raty korygującej na kwotę 123,54 zł. Ostateczny termin spłaty kredytu upływał w dniu 5 września 2017 r. (okoliczności bezsporne, dowody: umowa o świadczenie usług w ramach Pakietu (...) k. 4 i verte, wnioski i umowa o kredyt k. 69-71).

Pismem z dnia 16 października 2013 r. L. K. zwróciła się do (...) Bank S.A. o rozwiązanie umowy na zakup pakietu medycznego zawartej w dniu 5 września 2013 r., ze względu na to, iż jest ona osoba schorowaną i posiada niską emeryturę, która po opłaceniu rachunków nie wystarczy na spłatę w ratach miesięcznych pakietu medycznego (dowód: pismo z prośbą o rozwiązanie umowy k. 7).

W dniu 18 października 2013 r. L. K. złożyła (...) Sp. z o. o. z siedzibą w W., oświadczenie o odstąpieniu od umowy sprzedaży pakietu (...) zawartej w dniu 5 września 2013 r. (dowód: oświadczenie o odstąpieniu od umowy k. 8).

Pismem datowanym na dzień 7 listopada 2013 r. L. K. oświadczyła (...) Bank S.A., że zastrzega sobie prawo żądania zwrotu kwoty 137,12 zł uiszczonej na rzecz (...) Bank S.A. w dniu 7 listopada 2013 r., ponieważ nie zgadza się z podstawą rozliczenia tej kwoty (dowód: pismo – zastrzeżenie zwrotu k. 53).

Pismem z dnia 8 listopada 2013 r. L. K. ponownie oświadczyła (...) Sp. z o. o., iż odstępuje od umowy zawartej w dniu 5 września 2013 r. oraz z ostrożności uchyliła się od skutków prawnych złożonego oświadczenia woli pod wpływem błędu, ponieważ została wprowadzona w błąd co do treści podpisanych dokumentów (dowód: oświadczenie o odstąpieniu od umowy z dnia 8.11.2013 r. k. 9).

Pismem z dnia 19 listopada 2013 r. L. K. poinformowała (...) Bank S.A., iż wystąpiła do Sądu z pozwem o unieważnienie umowy z dnia 5 września 2013 r., ponieważ została wprowadzona w błąd co do jej ceny i długości trwania (dowód: pismo z dnia 19.11.2013 r. k. 54).

L. K. jest osobą w podeszłym wieku, ma 84 lata. Cierpi na liczne schorzenia takie jak nadciśnienie tętnicze, niedosłuch i osteoporozę. Jest po operacji esicy jelita grubego oraz znajduje się pod stałą opieką onkologa. Leczy się także kardiologicznie i neurologicznie, ma wstawiony rozrusznik serca. Wymaga stałego przyjmowania leków i systematycznej opieki lekarskiej. L. K. potrafi czytać duże litery. Czasami te litery zniekształca, myli słowa i znaczenie słów. Nie umie pisać, jedynie podpisywać się. Choruje na zaćmę (dowody: zaświadczenie lekarskie k. 10-11, zeznania powódki L. K. k. 115, zeznania świadka M. E. k. 116, zeznania świadka A. K. k. 116-117).

L. K. otrzymuje z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych emeryturę w wysokości 1.632,38 zł miesięcznie (dowód: zaświadczenie z ZUS k. 12).

L. K. ponosi koszty eksploatacyjne za mieszkanie w wysokości 345,86 zł miesięcznie oraz kwotę 429,94 zł co miesiąc z tytułu czynszu (dowód: faktury VAT k. 13-14).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów zawartych w aktach sprawy, których autentyczność nie była kwestionowana przez żadną ze stron postępowania, a Sąd nie znalazł podstaw do zanegowania ich mocy dowodowej z urzędu oraz twierdzeń stron przyznanych wprost i niezaprzeczonych przez stronę przeciwną, na podstawie art. 229 k.p.c. i 230 k.p.c. Stan faktyczny w niniejszej sprawie w przeważającej mierze nie był sporny.

Sąd uznał za wiarygodne zeznania powódki L. K., bowiem jest to osoba w podeszłym wieku schorowana, która przedstawiła zdarzenie z dnia 5 września 2013r. przez pryzmat swoich przeżyć. Sąd dał wiarę, także zeznaniom świadków wnuczki powódki M. E. i A. K.- sąsiadki powódki, ponieważ ich zeznania korespondowały z dowodami z dokumentów, były spójne i logiczne, zatem nie budziły wątpliwości co do ich zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy.

Sąd oddalił wniosek pozwanego o przesłuchanie w charakterze świadka D. P., ponieważ zeznania te nie były przydatne dla postępowania. W ocenie Sądu zgromadzony w sprawie materiał dowodowy był wystarczający do rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd zważył co następuje:

Powództwo zasługuje na uwzględnienie.

Powódka żądała w niniejszym postępowaniu ustalenia nieważności umowy zawartej z pozwanym (...) Sp. z o. o. z siedzibą w W. w dniu 5 września 2013 r. o świadczenie usług w ramach Pakietu (...) oraz stwierdzenie nieważności umowy o kredyt na zakup towarów i usług nr (...) z dnia 5 września 2013 r. zawartej z (...) Bank S.A. z siedzibą we W., wskazując, że umowy te zostały zawarte przez nią pod wpływem błędu.

Tak sformułowane powództwo oparte jest na zasadzie art. 189 k.p.c., który stanowi że powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Przedmiotem sporu w sprawach o ustalenie nie jest spełnienie świadczenia, a jedynie usunięcie stanu niepewności co do istnienia określonego prawa lub stosunku prawnego. Materialnoprawną przesłanką uwzględnienia powództwa o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, opartego na przepisie art. 189 k.p.c. jest istnienie interesu prawnego w żądanym ustaleniu. Orzeczenie ustalające wydane w oparciu o art. 189 k.p.c. zapewnić ma powodowi skuteczną ochronę prawną. O prawnym charakterze interesu, czyli o potrzebie wszczęcia oznaczonego postępowania i uzyskania oznaczonej treści orzeczenia decyduje istniejąca obiektywnie potrzeba ochrony sfery prawnej powoda. Interes prawny występuje także wtedy, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa, bądź gdy określona sytuacja jest zagrożeniem uprawnień przysługujących powodowi lub stwarza wątpliwość co do oświadczeń woli w kwestii możliwych wad, wobec istnienia których umowa byłaby nieważna z mocy prawa.

Powództwo z art. 189 k.p.c. musi być celowe, ma bowiem spełniać realną funkcję prawną. Jedną z przesłanek badanych przy rozważaniu celowości wykorzystania powództwa o ustalenie jest znaczenie, jakie wyrok ustalający wywarłby na sytuację prawną powoda. O występowaniu interesu prawnego świadczy możliwość stanowczego zakończenia w tej drodze sporu, natomiast przeciwko jego istnieniu - możliwość uzyskania pełniejszej ochrony praw powoda w drodze innego powództwa. Interes prawny występuje także wtedy, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa, gdy określona sytuacja zagraża naruszeniem uprawnień przysługujących powodowi bądź też stwarza wątpliwość co do ich istnienia czy realnej możliwości realizacji (wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 24 stycznia 2014 r. I ACa 682/13, LEX nr 1425376).

Na wstępie rozważenia wymagało zagadnienie interesu prawnego powódki w ustaleniu nieważności umów zawartych z pozwanymi w dniu 5 września 2013 r. W ocenie Sądu w rozpatrywanym stanie faktycznym powódka ma interes prawny w żądaniu ustalenia, albowiem jest to jedyna droga prowadząca do wykazania, że umowa zawarta z pozwanym (...) Sp. z o. o. z siedzibą w W. w dniu 5 września 2013 r. o świadczenie usług w ramach Pakietu (...) oraz umowa o kredyt na zakup towarów i usług nr (...) z dnia 5 września 2013 r. zawarta z pozwanym (...) Bank S.A. z siedzibą we W., są nieważne. Przesądzenie o istnieniu interesu prawnego do wystąpienia z powództwem otwiera drogę do dalszych rozważań na temat prawa materialnego, jakie powinno stanowić podstawę rozstrzygnięcia. Pozwana spółka nie otrzymała od powódki bezpośrednio żadnych pieniędzy, a więc powódka nie może dochodzić dalej idącego roszczenia o zapłatę.

W ocenie powódki w dniu 5 września 2013 r. podczas zawarcia umowy z pozwanym (...) Sp. z o. o. z siedzibą w W. o świadczenie usług w ramach Pakietu (...) oraz umowy o kredyt na zakup towarów i usług nr (...) zawartej z (...) Bank S.A. z siedzibą we W. złożyła ona wadliwe oświadczenie woli, bowiem gdyby nie działała pod wpływem błędu i była rzetelnie poinformowana o tym jakie koszty związane są z zawarciem umów, nigdy by ich nie podpisała.

W świetle art. 84 § 1 k.c., w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Jeżeli jednak oświadczenie woli było złożone innej osobie, uchylenie się od jego skutków prawnych

dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć. § 2 tegoż artykułu stanowi, że można powoływać się tylko na błąd uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści (błąd istotny).

Warunkiem istotności błędu w rozumieniu art. 84 § 2 k.c. jest niezgodne z rzeczywistością wyobrażenie o treści czynności prawnej, zarówno jej podstawy faktycznej lub prawnej, jak i każdego ich elementu, które było przyczyną złożenia oświadczenia woli, przy uwzględnieniu tego, że gdyby składający oświadczenie znał treść rzeczywistą, nie złożyłby tego oświadczenia. Między błędem a oświadczeniem woli powinien istnieć związek przyczynowy. Nie ma znaczenia, czy błąd odnosi się do faktów poprzedzających zawarcie stosunku prawnego, towarzyszących jego zawarciu, czy też jego skutków. O istotności błędu przesądzać muszą kryteria obiektywne, odnoszone do oceny rozsądnego człowieka, który znając prawdziwy stan rzeczy, nie złożyłby oświadczenia woli tej treści, a jej podstawą powinien być całokształt okoliczności, w tym również rozważenie interesów stron stosunku prawnego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2012 r., V CSK 25/12, LEX nr 1293974).

Sąd podziela pogląd wyrażony w wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 19 lutego 2014 r. (V ACa 884/13, LEX nr 1466768), iż nie można mówić o błędzie, w sytuacji gdy ktoś składa podpis na dokumencie bez uprzedniego przeczytania go. Osoba taka nie myli się, ponieważ świadomie składa oświadczenie woli, nie znając jego treści.

W niniejszym postępowaniu mamy do czynienia z taką właśnie sytuacją, bowiem powódka oraz świadkowie zgodnie wskazali, że powódka nie umie czytać i pisać, zatem nie mogła skutecznie zapoznać się z treścią umów zawartych w dniu 5 września 2013 r. Ponadto powódka nie przedstawiła żadnych dowodów wskazujących, że została wprowadzona przy zawieraniu umów w błąd, przez pracowników pozwanych, a strona pozwana w całości zaprzeczyła tym twierdzeniom. Wobec powyższych okoliczności, w ocenie Sądu nie można stwierdzić, że powódka składając oświadczenia woli o zawarciu umowy o świadczenie usług w ramach Pakietu (...) oraz umowy o kredyt na zakup towarów i usług nr (...) z dnia 5 września 2013 r. z pozwanymi, działała pod wpływem błędu.

Powództwo o ustalenie nieważności zawartych z pozwanymi przez powódkę umów w dniu 5 września 2013 r. należało, zatem rozpoznać pod kątem naruszenia zasad współżycia społecznego.

W myśl art. 58 § 2 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

Zwrot użyty w art. 58 § 3 (podnie jak w przypadku art. 5 kc), zdaniem Sądu Najwyższego, w istocie oznacza odesłanie do zasad słuszności, dobrej wiary w sensie obiektywnym, zasad uczciwości obowiązującej w stosunkach cywilnoprawnych i zasady lojalności wobec partnera (tak wyroki SN z dnia 3 października 2000 r., I CKN 308/00, Lex, nr 52468 i z dnia 4 października 2001 r., I CKN 458/00, Lex, nr 52659). W swych orzeczeniach SN akcentuje moralny wymiar zasad współżycia społecznego, podkreślając, że stwierdzenie nadużycia prawa wymaga skonkretyzowania działań, które "pozostają w sprzeczności z normami moralnymi godnymi ochrony i przestrzegania w społeczeństwie" (wyrok SN z dnia 3 lutego 1998 r., I CKN 459/97, Lex, nr 78424).

Przenosząc rozważania na grunt niniejszej sprawy, należy podkreślić, iż Sąd uznał zawarcie umów o świadczenie usług w ramach Pakietu (...) oraz o kredyt na zakup towarów i usług nr (...) z dnia 5 września 2013 r. przez pozwanych z powódką, za niezgodne z zasadami współżycia społecznego, bowiem pozwani wykorzystali trudną sytuację zdrowotną i materialną powódki. Należy zauważyć, iż powódka już w chwili zawierania umów z pozwanymi miała 83 lata, jest osobą schorowaną z licznymi dolegliwościami i schorzeniami, nie potrafiącą w pełni pisać i czytać, która otrzymuje emeryturę w wysokości 1.632,38 zł miesięcznie. Dlatego zdaniem Sądu sposób zawarcia tych umów oraz wykorzystanie technik zbliżonych do manipulacji biorąc pod uwagę, że oferta pozwanych była skierowana przede wszystkim do osób w podeszłym wieku o obniżonej percepcji, które nie mogą realnie ocenić warunków umowy oraz mając na uwadze okres na jaki umowy zostały zawarte tj. 48 miesięcy, przy wieku powódki - był sprzeczny z zasadami współżycia społecznego i tego typu umowy nie powinny funkcjonować w obrocie. Tym samym w ocenie Sądu, zawieranie tego typu umów narusza zasadę uczciwości obowiązującej w stosunkach cywilnoprawnych i zasadę lojalności wobec drugiej strony umowy. Mając powyższe na uwadze Sąd, stwierdził, że umowa o świadczenie usług w ramach Pakietu (...)

zawarta w dniu 5 września 2013 r. z (...) Sp. z o. o. z siedzibą w W. oraz umowa o kredyt na zakup towarów i usług nr (...) z dnia 5 września 2013 r. zawarta z (...) Bank S.A. z siedzibą we W. są nieważne (pkt 1 i 2 wyroku).

O kosztach procesu Sąd orzekł w punkcie III wyroku, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu przewidzianą w art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Pozwani, będący stroną przegrywającą sprawę, obowiązani są solidarnie zwrócić na rzecz powódki poniesione przez nią koszty postępowania w wysokości 2.952 zł. Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu, znajduje swą podstawę w treści § 19 pkt 1 w zw. z § 6 pkt 5 i § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn.: Dz.U. z 2002 r., Nr 163 poz. 1348 z późn. zm.) i wyniosło w niniejszej sprawie kwotę 2.952 zł wraz z podatkiem VAT (2.400 zł plus podatek VAT wynoszący 552 zł).

W punkcie IV wyroku Sąd stosownie do art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U.z 2010 roku, nr 90, poz. 594 j.t) nakazał pobrać od pozwanych solidarnie na rzecz Skarbu Państwa kwotę 592 zł, tytułem opłaty od pozwu od uiszczenia, której powódka była zwolniona.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie powołanych przepisów orzeczono jak w sentencji wyroku.